

צעדי היערכות ליישום תשלומים מיידיים באירופה Instant Payments Regulation

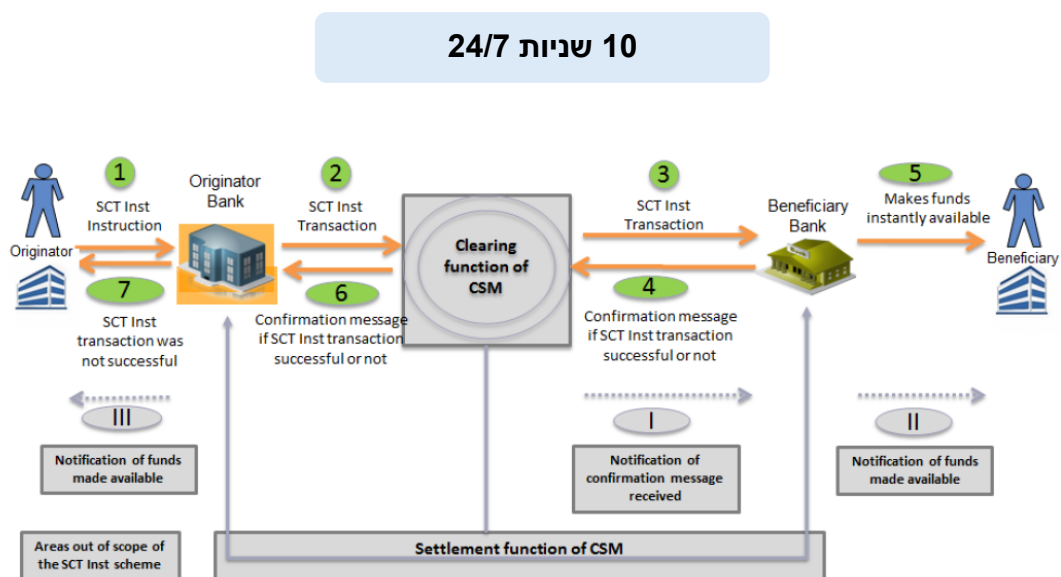
רקע – תשלומים מיידיים ותשתית SEPA

הרגולציה החדשה של האיחוד האירופאי העוסקת בתשלומים מיידיים Instant Payments (SEPA) Single Euro Payments Area (IPR) Regulation ויוזמת התשלומים המיידיים באירופה (SEPA) פורסמו והוטמנו בשנים האחרונות במטרה לחזק את היקפי הפעילות בתשלומים מיידיים בין יחידים, חברות וארגונים.

תשלומים מיידיים – מוגדר כאמצעי תשלום חדשנים המאפשר העברת כספים **תוך שניות** מהמשלם למקבל, 24/7, ללא תלות בשעות פעילות הבנקים או בימי עסקים. בניגוד להעברות בנקאיות רגילות, שיכולות לקחת **שעות או אפילו ימים**, תשלומים מיידיים מספקים נזילות מיידיית ומשפרים תנאי הלקוחות, מפחיתים עלויות לצרכים, תומכים במסחר דיגיטלי ומעודדים צמיחה כלכלית.

כיום, אסיה מובילה בתחום התשלומים המיידיים, עם מערכות כמו UPI בהודו ו-Faster Payments בהונג קונג. באירופה לעומת זאת, לא נעשתה התקדמות מספקת בתחום, על אף ניסיונות קודמים: המערכת האירופית להעברות מיידייות, SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst) הושקה בשנת 2017, אך הנתונים משקפים התקדמות איטית. בנוסף, למרות המאמצים לאחד את תשתיות התשלומים באירופה, השוק נותר מפוזר מאוד, עם כמעט 30 מערכות תשלומים קמעונאיות שונות שפועלות בתוך גוש האירו, שכל אחת מהן בעלת תהליכים ופרוטוקולים ייחודיים, מה שהקשה על אימוץ מנגנוני תשלומים מהירים יותר.

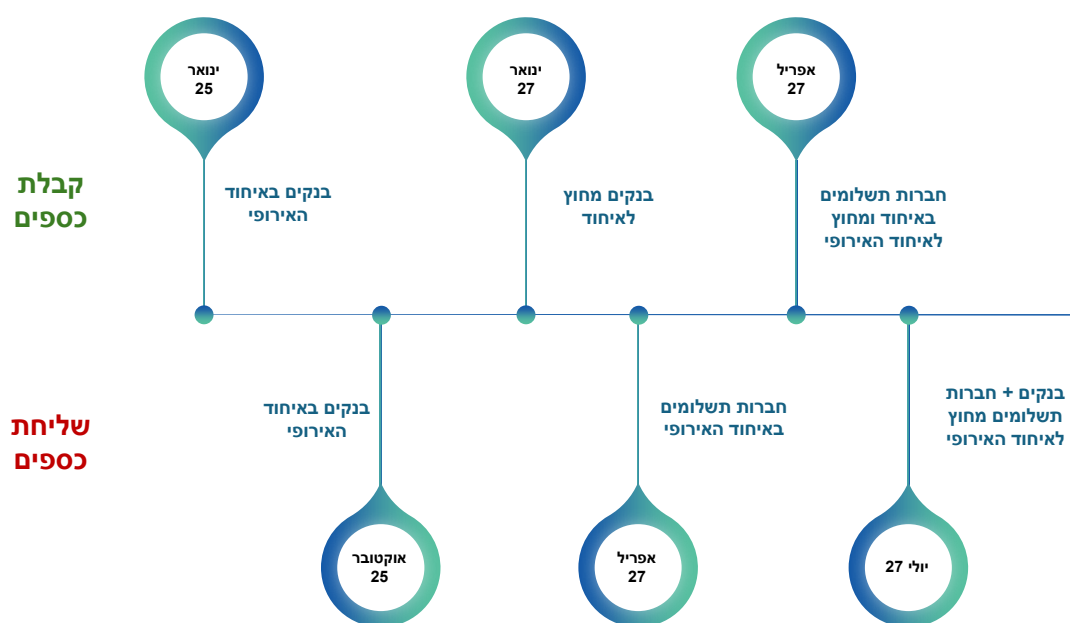
הרגולציה החדשה היא הפתרון של האיחוד האירופאי על מנת להתמודד עם אתגרים אלו ולהתאים את הסטנדרט האירופאי לשאר העולם. הרגולציה מחייבת את כל ספקי שירותי התשלום (PSPs) והבנקים להיות מסוגלים לקבל ולשלוח תשלומים מיידיים. בנוסף, היא קובעת כי עמלות על תשלומים מיידיים לא יכולות להיות גבוהות מהעמלות של עסקאות SEPA רגילות ומטילה חובת בדיקות IBAN כדי למנוע הונאות וטעויות.

בהיבט הנתונים הכמותיים לרגולציה תפקיד משמעותי בתחזיות להיקפי ההעברות המיידיות משוק ההעברות הכולל באירופה כאשר התחזיות הינן להיקפי צמיחה דו ספרתיים כאשר הערכה היא כי שיעור העסקאות המיידיות באירופה יעלה מ-8% ב-2023 לכ-13% ב-2028.

עיקרי הרגולציה

הרגולציה נועדה בראש ובראשונה לייצר סטנדרט אחיד של תשלומים מידיים באיחוד האירופאי, ונועדה לבנקים ולספקי שרותי תשלום הפועלים באיחוד האירופי ומול האיחוד האירופי. הרגולציה נחלקת לפעילויות הנדרשות מהגופים השונים כך שבתחילה עולה דרישת ביסוס היכולת לקבל כספים בזמן הנתון ולאחר מכן לשלוח כספים. כאמור, המוטיב המרכזי בהנחיות נוגע ל – "חוק עשר השניות" - קבלה ושליחה של תשלומים תוך עשר שניות, כאשר צדדי העסקה יקבלו אישור או דחייה של ההעברה בתוך מסגרת זמן זו. תאריכי כניסת החוק לתוקף:

על מנת למנוע משחקני השוק לנצל את הרגולציה החדשה למטרות רווח, היא קובעת שהעמלות על התשלומים המידיים לא יכולות להיות גבוהות יותר מן העמלות שנקבעו ב-SEPA, ובנוסף שחל איסור על גביית עמלות חדשות על תשלומים רגילים כדי לפצות על כך.

כדי להבטיח את בטיחות השימוש בתשלומים מידיים, הרגולציה כוללת בתוכה מספר מנגנוני פיקוח מחייבים:

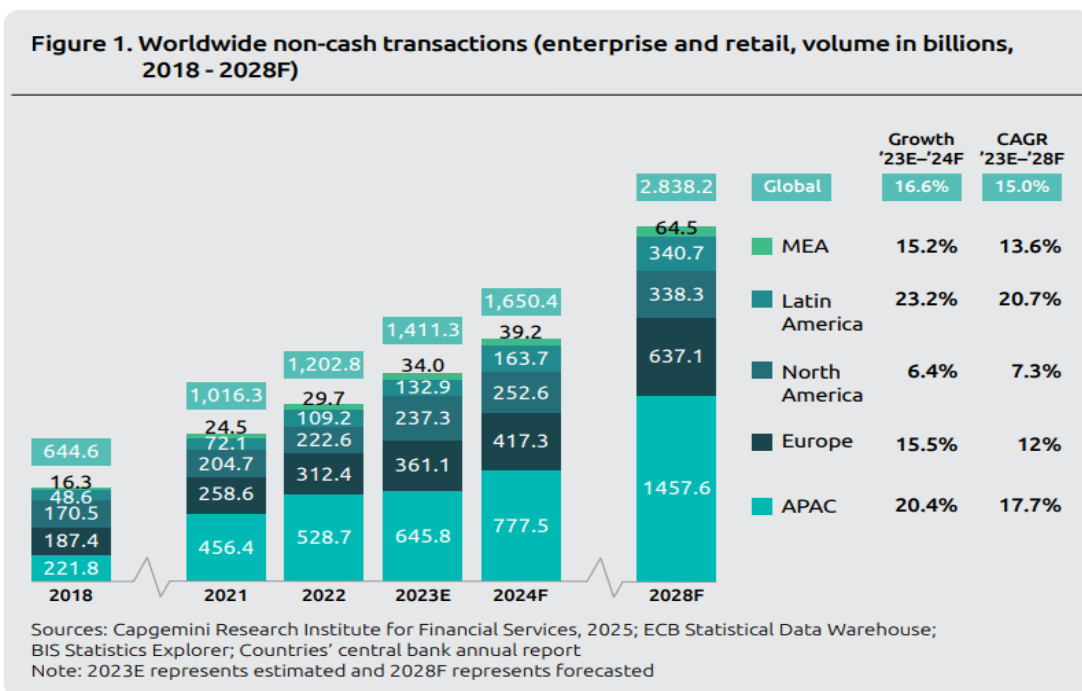
- **חובת בדיקות IBAN ואימות מוטב (VOP - Verification of Payee)** - כלל זה נועד למנוע הונאות וטעויות הקלדה, שהופכות לקריטיות בתשלומים מידיים.

- **חובת סינון לקוחות מול רשימות סנקציות** - ספקי שירותי התשלום חייבים לבדוק מדי יום את רשימת הלקוחות שלהם כדי לוודא שהם לא כלולים ברשימות סנקציות בינלאומיות ואינם קשורים להלבנת הון או מימון טרור. בעבר, בדיקות מסוג זה הוחלו בעיקר על עסקאות בינלאומיות, אך כעת הן חלות גם על תשלומים פנים-אירופיים.
- **חובת ניטור הונאות בזמן אמת** – מאחר שתשלומים מידיים מתבצעים באופן בלתי הפיך, הרגולציה מחייבת את ספקי שירותי התשלום להטמיע מערכות ניטור מתקדמות שיזהו פעילות חשודה בזמן אמת.

הרגולציה מתייחסת גם לניהול תשלומים מרוכזים (Bulk Instant Payments). הרגולציה קובעת כי גם תשלומים מסוג זה יצטרכו להתבצע תוך 10 שניות לכל היותר, כאשר ספקי השירותים מחויבים לספק אימות זהות לכל אחד מהמוטבים ולהבטיח כי התהליך אינו מעכב את מהירות העסקאות.

ניהול נזילות פיננסית הוא נושא מרכזי נוסף שנכלל ברגולציה. בניגוד להעברות רגילות, שבהן ניתן לתכנן מראש את תזרים המזומנים, תשלומים מידיים מחייבים החזקת עתודות כספיות בכל רגע נתון, כולל לילות, סופי שבוע וחגים. כתוצאה מכך, בנקים מחויבים ליישם מערכות חיזוי מתקדמות לניהול נזילות ולהבטיח שהם ערוכים להתמודד עם נפחי תשלומים משתנים, גם כאשר שווקי המטבע והבורסות סגורים.

לבסוף, הרגולציה כוללת הגברת התחרותיות בשוק התשלומים, בכך שהיא מאפשרת לספקי שירותים פיננסיים חוץ-בנקאיים גישה ישירה למערכות תשלומים מרכזיות. מהלך זה מפחית את התלות בבנקים המסורתיים, ומעודד יצירת פתרונות תשלום מהירים, זולים ונגישים יותר לצרכנים ולעסקים כאחד.

אתגרים ודרכי פעולה

למרות היתרונות המשמעותיים שהתשלומים המידיים מציעים, יישום הרגולציה מציב אתגרים טכנולוגיים, תפעוליים ופיננסיים בפני הבנקים וספקי שירותי התשלום. כדי לעמוד בדרישות המחמירות, גופים פיננסיים נדרשים להשקיע בהתאמת מערכות, בפיתוח יכולות ניטור הונאות ובניהול נזילות מתוחכם.

אתגרי טכנולוגיה ותפעול

מערכות התשלומים הקיימות של גופים פיננסיים רבות אינן מותאמות לעיבוד תשלומים מידיים באופן רציף, 24/7. חלק מהבנקים עדיין משתמשים בתשתיות ישנות שאינן מסוגלות לתמוך בדרישות החדשות, מה שמחייב שדרוגים משמעותיים. בנוסף, חובת בדיקות IBAN ואימות מוטב מחייבת חיבור למאגרים חיצוניים, דבר המצריך אינטגרציה עם ספקי שירותי תשלום נוספים והתאמות תפעוליות.

דרכי פעולה: מעבר למערכות מבוססות ענן, אימוץ פתרונות תשלומים מתקדמים ושיפור היכולת לבצע בדיקות אבטחה ולנהל תשלומים בצורה אוטומטית ויעילה.

ניהול סיכוני הונאה

התשלומים המידיים מתבצעים באופן בלתי הפיך, מה שהופך אותם לחשופים יותר להונאות פיננסיות. בנוסף, חובת סינון לקוחות מול רשימות סנקציות מחייבת את ספקי התשלומים לבצע בדיקות מהירות ויעילות בתוך מסגרת זמן של 10 שניות, מה שמוסיף עומס משמעותי על מערכות ניטור הסיכונים.

דרכי פעולה: שימוש במערכות בינה מלאכותית לניטור אנומליות, חיזוק תהליכי האימות והזיהוי של הלקוחות, ושיפור בקורות האבטחה כדי לזהות ניסיונות הונאה בזמן אמת.

ניהול נזילות וזמינות הון

תשלומים מידיים מחייבים זמינות גבוהה של הון, שכן בניגוד להעברות רגילות, אין אפשרות לתכנן תשלומים עתידיים או לבצע התאמות בתזרים המזומנים. הבנקים וספקי שירותי התשלום מחויבים להחזיק עתודות כספיות בכל רגע נתון, כולל מחוץ לשעות המסחר הרגילות, מה שמוסיף מורכבות לניהול הנזילות.

דרכי פעולה: פיתוח מודלים לחיזוי נזילות, התאמה של שירותי המרת מטבעות לפעילות בזמן אמת, ושיתופי פעולה עם בנקים מרכזיים ליצירת מנגנוני תמיכה פיננסית עבור גופים קטנים יותר.

הסביבה הרגולטורית

הסביבה הרגולטורית בתחום התשלומים באירופה הולכת וצוברת תאוצה עם גיבושה של תשתית הנחיות מרחיבה הכוללת הסדרת תהליכי תקינה, יישום רגולציות חוצות יבשת וקביעת לוחות זמנים קשוחים ליישום. להלן עיקרי ההתפתחויות בתחום:

תקן ISO20022 - תקן גלובלי חדש בעולם התשלומים שבא לבסס את תהליכי החלפת מידע פיננסי בין מוסדות שפועלים בעולמות התשלומים. התקן בא לתת מענה לצרכים שונים בעולם המסרים בין גופים פיננסיים בעולם ובהם – בטוחות, מערכות תשלומים, מטבע חוץ וכרטיסי חיוב.

SEPA – יוזמה שמטרתה לפשט ולהקל על תשלומים ללא מזומן וליצור אחידות בעיבוד עסקאות בתוך מדינות האיחוד האירופי וביניהן. הוטמעה לחלוטין בשנת 2014 (2016 במדינות מחוץ לגוש האירו), וכיום מעבדת כ-46 מיליארד עסקאות בשנה.

PAD – הדירקטיבה לחשבונות תשלום היא רגולציה של האיחוד האירופי שהתקבלה בשנת 2014 במטרה לשפר את שקיפות העמלות בחשבונות עו"ש, להקל על לקוחות לעבור מבנק אחד לאחר ולייצר אחידות בין מדינות האיחוד האירופי.

IPR – זכויות קניין רוחני מעוגנות ברגולציות של האיחוד האירופאי כחלק ממעטפת ההגנה על חדשנות וטכנולוגיה בעולם התשלומים. עם התרחבות שירותים דיגיטליים האיחוד משקיע באכיפה של פטנטים, סימני מסחר ועיצובים רשומים כדי להגן על מוצרים, ממשקים ופלטפורמות תשלום. הגנה זו חיונית לשמירה על אמון הצרכנים, ליצירת תמריץ לפיתוח פתרונות תשלום חדשים, ולהבטחת סביבה עסקית הוגנת ובטוחה.

PSR – רגולציית שירותי תשלום היא רגולציה אירופית חדשה, שככל הנראה תיכנס לתוקף בשנת 2026. מטרתה לעדכן ולחזק את מסגרת שירותי התשלום באיחוד האירופי. הרגולציה מתמקדת בעיקר באחריות הבנקים וספקי שירותי התשלום, במטרה להילחם בהונאות, לחזק את הגנת הצרכן, לשפר את האבטחה והביצועים של מערכות התשלום, ולעודד חדשנות ותחרות בשוק.

חברת הייעוץ EBA ושות' מספקת שירותי ייעוץ בעולמות התוכן של רגולציה פיננסית, פשיעה פיננסית, טכנולוגיה וחדשנות פיננסית

- ❖ ייעוץ רגולטורי שוטף לרבות דוחות חודשיים, רבעוניים ושנתיים
- ❖ ליווי ביישום רגולציות בינלאומיות (וולקר, FX CODE, באזל)
- ❖ ייעוץ שוטף לניהול והערכת סיכוני ציות, הלבנת הון ומימון טרור
- ❖ ייעוץ הלבנת הון, מימון טרור, סנקציות בינלאומיות
- ❖ ייעוץ בתחומי פשיעה פיננסית בתחומי מסחר ושוק ההון
- ❖ ייעוץ שוטף בניהול סיכונים פיננסיים, סיכוני אשראי, נזילות והון
- ❖ ייעוץ שוטף בניהול סיכוני מודל ויישום תרחישי קיצון
- ❖ עיצוב והטמעת חוקי ניטור בתחום הלבנת הון ומימון טרור
- ❖ גיבוש תהליכים, בקרות וכלים טכנולוגיים לאיתור מעילות פנימיות
- ❖ עיצוב תהליכים, בקרות וטיפולוגיות בתחום מיסוי בינלאומי

הצוות הניהולי

רו"ח אייל בן אבי, שותף מנהל

054-6660203

ליעד טץ פרדר, עו"ד

מנהלת תחום ציות ורגולציה

050-8722256

אבי קמחי

מנהל תחום סיכונים פיננסיים

052-4288164

